T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih: 20.10.2026
Sayı: 2023

10/4823

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aydın ili başta olmak üzere ülkemizde incir ve zeytin üreticilerinin yaşadığı ekonomik sorunların, 2025 ve 2026 yıllarında üreticiden alım fiyatlarında meydana gelen değişimlerin, artan tarımsal girdi maliyetlerinin, üretici ile tüketici fiyatları arasındaki farklılıkların, tarım satış kooperatiflerinin alım ve pazarlama politikalarının, tarımsal desteklerin yeterliliğinin ve üreticilerin gelir kayıplarının tüm yönleriyle araştırılarak tarımsal üretimin sürdürülebilirliğini sağlayacak tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 104 ve 105'inci maddeleri uyarınca Meclis araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Hüseyin YILDIZ
Aydın Milletvekili

Ömer Fethi Gürer

Nurten YONTAR
Tekirdağ Mv.

Vecdi Gündoğdu
Kırklareli Mv.

Gamze Akkuş İlgezdi
İstanbul Mv.

Mahir Polat
İzmir Mv.

Rıfat T. Nalbantoğlu
İzmir Mv.

Türker ATEŞ
Bolu Mv.

Jale Nur SÜLLÜ
Eskişehir Mv.

Ali KARAOSMANOĞLU
Uşak Mv.

Sema DİNÇER
Ankara Mv.

Ayşe Barankoğlu
Bartın Mv.

Mehmet Güzelmansur
Hatay Mv.

Tahsin Becan
Adana

GEREKÇE

Türkiye'nin en önemli tarımsal üretim merkezlerinden biri olan Aydın, incir ve zeytin üretimiyle ülkemizin tarımsal ekonomisine, ihracatına ve kırsal istihdamına önemli katkılar sağlamaktadır. Özellikle kuru incir üretiminde ülkemizin önde gelen merkezlerinden biri olan Aydın'da binlerce üretici ailesi geçimini bu ürünlerden elde etmektedir. Ancak son yıllarda artan üretim maliyetleri, ürün alım fiyatlarındaki istikrarsızlık, tarımsal desteklerin yetersizliği ve üreticilerin pazarlama süreçlerinde karşılaştıkları sorunlar, incir ve zeytin üretiminin ekonomik sürdürülebilirliğini ciddi biçimde tehdit etmektedir.

Türkiye Ziraat Odaları Birliği tarafından açıklanan veriler, incir üreticilerinin karşı karşıya kaldığı ekonomik sorunların boyutunu açıkça ortaya koymaktadır. Eylül 2025'te üreticide kilogramı 220 TL olan kuru incirin fiyatı, Eylül 2026'da 130 TL'ye gerilemiştir. Böylece kuru incirin üretici fiyatı bir yılda kilogram başına 90 TL, oransal olarak ise yüzde 40,9 azalmıştır. Bu fiyatlar üzerinden yapılan hesaplamaya göre, 2025 yılında bir ton kuru incir satarak 220 bin TL gelir elde edebilen üretici, 2026 yılında aynı miktarda ve aynı nitelikte ürünü sattığında yalnızca 130 bin TL gelir elde edebilmektedir. Üreticinin bir ton kuru incirdeki nominal gelir kaybı 90 bin TL'ye ulaşmaktadır. Üstelik bu kayıp, üretim maliyetlerindeki artışlar hesaba katılmadan ortaya çıkan gelir azalmasını ifade etmektedir.

Kuru incirde yaşanan fiyat düşüşü, tarım satış kooperatiflerinin açıkladığı alım tarifelerinde de görülmektedir. TARİŞ İncir Birliğinin 2025–2026 sezonunda kilogramını 300 TL'den aldığı A1 kalite kuru incirin 2026–2027 sezonu alım fiyatı 250 TL'ye gerilemiştir. Aynı dönemlerde A2 kalite kuru incirin fiyatı 270 TL'den 220 TL'ye, A3 kalite kuru incirin fiyatı 255 TL'den 210 TL'ye, A4 kalite kuru incirin fiyatı 240 TL'den 200 TL'ye, A5 kalite kuru incirin fiyatı 220 TL'den 180 TL'ye ve A6 kalite kuru incirin fiyatı 200 TL'den 160 TL'ye düşmüştür. Diğer kalite sınıflarında da benzer düşüşler yaşanmış, açıklanan alım fiyatlarındaki azalma ürünün kalite sınıfına göre yüzde 16,7 ile yüzde 28,6 arasında değişmiştir. Bu tablo, üreticilerin artan maliyetlere rağmen ürünlerini bir önceki yıldan daha düşük nominal fiyatlarla pazarlamak zorunda kaldığını göstermektedir.

Diğer taraftan, üreticinin ürününü sattığı fiyat ile tüketicinin aynı ürüne ödediği bedel arasındaki yüksek fark, tarımsal pazarlama sisteminin ayrıca incelenmesini zorunlu kılmaktadır. Türkiye Ziraat Odaları Birliğinin Eylül 2026 verilerine göre üreticide kilogramı 130 TL olan kuru incirin market satış fiyatı 570,77 TL'ye ulaşmıştır. Üretici ile market arasındaki fiyat farkı yüzde 339,1 olarak gerçekleşmiştir. Ürünü yetiştiren, bakımını yapan, hasadını gerçekleştiren, kurutan ve pazara hazırlayan çiftçinin elde ettiği gelir sınırlı kalırken, tüketici aynı ürüne çok daha yüksek bedel ödemektedir. Bu durum, üretici ile tüketici arasındaki tedarik zincirinin, aracıların, depolama ve nakliye maliyetlerinin, ticari kâr marjlarının ve fiyat oluşum süreçlerinin ayrıntılı biçimde araştırılmasını gerekli kılmaktadır.

Benzer ekonomik sorunlar zeytin ve zeytinyağı üreticileri açısından da önem taşımaktadır. Türkiye Ziraat Odaları Birliği verilerine göre Eylül 2025'te kilogramı 231,85 TL olan zeytinyağının üretici fiyatı, Eylül 2026'da 271,87 TL olarak gerçekleşmiştir. Zeytinyağı üretici fiyatındaki yıllık nominal artış yüzde 17,3 düzeyinde kalırken, aynı dönemde üretimde kullanılan temel girdilerin fiyatları çok daha yüksek oranlarda artmıştır. Bu nedenle zeytinyağı fiyatlarında yaşanan nominal artışın üreticinin gerçek gelirine ve kârlılığına ne ölçüde yansıdığı belirsizliğini korumaktadır. Sofralık zeytin üreticilerinin ürün çeşidi, kalite sınıfı ve bölgelere göre elde ettikleri alım fiyatlarının da karşılaştırmalı biçimde incelenmesi gerekmektedir.

Türkiye Ziraat Odaları Birliğinin Eylül 2026 verilerine göre mazotun litre fiyatı bir yılda yüzde 70,7 artarak 55,43 TL'den 94,60 TL'ye yükselmiştir. Aynı dönemde amonyum nitrat gübresinin ton fiyatında yüzde 69,2, amonyum sülfat gübresinin ton fiyatında yüzde 55,6, DAP gübresinin ton fiyatında yüzde 35,9 ve elektrik birim fiyatında yüzde 25,1 oranında artış meydana gelmiştir. Tarımsal üretimin temel girdilerinde yaşanan bu artışlar, incir ve zeytin üreticilerinin bakım, gübreleme, sulama, ilaçlama, hasat, kurutma, sıkım, depolama ve nakliye giderlerini doğrudan etkilemektedir. Üreticinin ürününden elde ettiği gelir ile katlandığı maliyet arasındaki dengenin bozulması, özellikle küçük aile işletmelerinin ekonomik varlığını sürdürmesini güçleştirmektedir.

Aydın'da incir ve zeytin üretimi yapan çiftçiler, yıl boyunca emek vererek yetiştirdikleri ürünlerin fiyatlarının çoğu zaman kendi kontrolleri dışında belirlendiğini, üretim maliyetlerini önceden öngöremediklerini ve hasat dönemlerinde ürünlerini pazarlamakta güçlük yaşadıklarını ifade etmektedir. Üreticilerin finansmana erişimde karşılaştıkları güçlükler, tarımsal kredi borçları, hasat dönemindeki nakit ihtiyaçları ve depolama olanaklarının yetersizliği, ürünlerin ekonomik açıdan elverişsiz koşullarda satılması riskini artırmaktadır. Özellikle hasat döneminde piyasada oluşan fiyatların üretim maliyetlerinin altında kalması ihtimali, üreticilerin gelecek yıllardaki üretim kararlarını da olumsuz etkileyebilmektedir.

İncir ve zeytin üreticilerinin korunmasında önemli bir yere sahip olan TARİŞ ve ilgili tarım satış kooperatiflerinin alım kapasiteleri, finansman olanakları, ürün depolama imkânları ve piyasa düzenleyici etkileri de bu süreçte önem kazanmaktadır. Kooperatiflerin yeterli finansmana erişememesi veya alım kapasitelerinin sınırlı kalması, üreticilerin pazarlık gücünü zayıflatabilmektedir. Bu nedenle tarım satış kooperatiflerinin mevcut yapılarının güçlendirilmesi, üreticilere daha etkin alım güvencesi sağlanması ve fiyat istikrarını destekleyecek mekanizmaların geliştirilmesi gerekmektedir. Toprak Mahsulleri Ofisinin farklı tarım ürünlerinde uyguladığı müdahale alım politikalarının incir ve zeytin sektörlerinde uygulanabilirliği ile kamu kurumlarının bu ürünlerde üstlenebileceği piyasa düzenleyici rolün de değerlendirilmesi önem taşımaktadır.

Bunun yanında, incir üretiminde kalite ve irilik sınıflandırmasına bağlı olarak ortaya çıkan fiyat farklılıkları, ürün kabul süreçleri ve üreticilerin fiyatlandırmaya itiraz olanakları da araştırılmalıdır. Üreticilerin ürünlerini hangi kalite sınıfında ve hangi bedelle satacaklarını önceden öngörebilmeleri, alım işlemlerinin açık ve denetlenebilir ölçütlere dayanması, üretici haklarının korunması bakımından önemlidir. Zeytin ve zeytinyağı sektöründe ise ürünün hasat edilmesinden nihai tüketiciye ulaşmasına kadar geçen süreçte fiyatların nasıl oluştuğu, üreticinin nihai satış bedelinden ne kadar pay alabildiği ve piyasa koşullarının üretici gelirlerini nasıl etkilediği açıklığa kavuşturulmalıdır.

Öte yandan, incir ve zeytin ülkemizin önemli ihracat ürünleri arasında yer almaktadır. Ancak ihracattan elde edilen ekonomik değerin üreticiye ne ölçüde yansıdığı, dış pazarlarda oluşan fiyatlarla üreticiden alım fiyatları arasındaki ilişkinin nasıl şekillendiği ve ihracat gelirlerinin üretim bölgelerindeki ekonomik refaha katkısı yeterince açıklığa kavuşturulmalıdır. Ülkemizin tarımsal ihracat potansiyelinin korunabilmesi için üreticilerin ekonomik açıdan güçlendirilmesi, kaliteli üretimin teşvik edilmesi ve ürünlerin katma değerli biçimde pazarlanması gerekmektedir.

Aydın'ın Germencik, İncirliova, Köşk, Nazilli, Sultanhisar, Kuyucak, Söke, Koçarlı, Çine ve diğer üretim bölgelerinde yaşanan sorunlar, yalnızca bireysel çiftçi gelirlerini değil, bölgenin ekonomik ve sosyal yapısını da doğrudan ilgilendirmektedir. İncir ve zeytin üretiminin

sürdürülebilirliğinin zayıflaması, kırsal istihdamın azalması, genç nüfusun tarımdan uzaklaşması, aile işletmelerinin küçülmesi ve tarımsal üretim kapasitesinin gerilemesi gibi uzun vadeli riskler doğurabilmektedir.

Tarımsal üretimin devamlılığının sağlanması, üreticilerin emeklerinin karşılığını alabilmesi, üretici ile tüketici arasındaki fiyat farklılıklarının nedenlerinin belirlenmesi ve artan üretim maliyetlerine karşı etkili destekleme politikalarının geliştirilmesi, ülkemizin gıda güvencesi ve kırsal kalkınması açısından zorunludur. İncir ve zeytin üreticilerinin karşı karşıya kaldığı ekonomik sorunların kalıcı biçimde çözülebilmesi için mevcut tarım politikalarının, alım ve pazarlama mekanizmalarının, kooperatiflerin finansman yapılarının ve üretici desteklerinin bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bu nedenlerle, Aydın başta olmak üzere Türkiye genelinde incir ve zeytin üreticilerinin 2025 ve 2026 yıllarında karşılaştıkları fiyat ve maliyet sorunlarının, üretici gelirlerindeki değişimlerin, üretici ile tüketici fiyatları arasındaki farklılıkların, tarım satış kooperatiflerinin alım politikalarının, tarımsal desteklerin yeterliliğinin ve pazarlama süreçlerinde yaşanan aksaklıkların tüm yönleriyle araştırılması; üreticilerin korunmasına, gelir kayıplarının önlenmesine, adil fiyat oluşumunun sağlanmasına ve tarımsal üretimin sürdürülebilirliğine yönelik gerekli yasal, idari ve ekonomik tedbirlerin belirlenmesi amacıyla Meclis araştırması açılması gerekmektedir.

Sıra	Milletvekilinin Adı Soyadı	Seçim Çevresi	İmza
1	İlhami Mansur Kılınç	İstanbul	
2	Dilan Kemi	İstanbul	
3	Mustafa Adıgüzel	Ordu	
4	Gülizar Biçer Karaca	Denizli	
5	Edirne İİN	Edirne	
6	Engin ALTAY	İstanbul	
7	İnan Akgün Alp	Konya	
8			
9			
10			
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
18			
19			
20			